

Englannin Kielen Tulevaisuus

Kirj. H. L. MENCKEN

Suomennos

III ja IV OSA

(Jatkoa edelliseen numeroon)

JOSKO Basic (perusteellinen englannin kieli) tulee saamaan jalansijaa on vielä tulevaisuuden varassa. Sitä on vastassa useampia muita lyhenneltyjä englannin kielilajeja. Yhden tämänlaisen on keksinyt Upsalan yliopiston professori tohtori R. E. Zachrisson, ja tuntuu se perustuvan suurimmalta osalta, jos ei kokonaan, muutoksiin tavaamisessa. Sillä on jonkun verran kannatusta Englannissa, mutta osa siitä, kuten seuraava katkelma entisen presidentti Lincolnin Gettysburgin puheesta, ei tunnu kovinkaan maukkaalta:

“Forskor and sevn yeerz agoe our faadherz braut forth on this kontinet a nue naeshon, konseved in liberty, and dedikaeted to the propazishon that aul men are kreated eequel.”

Sitten ovat seuraavat n. k. kansainväliset kielet, alkaen Volapuk'illa (1880) ja Esperantolla (1887) ja jatkuen Idiom Neural'iin (1898), Ido'on (1907), Interlingua'an (1908) ja Novial'iin, jonka tohtori Jespersen keksi aivan hiljattain. Jolhinkin näihin kieliin, esimerkiksi Esperantoon ja Novialiin, näyttää sisältyvän paljon kekseliäisyyttä, ja kaikilla niillä on oma kannattajajoukkonsa, joka luulee että kielensä tulee hyvin pian hyväksytyksi yleisesti.

On olemassa ihmisiä jotka luulevat että yleinen kieli tulee otettavaksi käytäntöön jolloinkin, vaikkakin ovat vielä epäilevällä kannalla tähän asti esitettyjen kielen suhteen — esimerkiksi professori Herbert Newhard Shenton, Syracuse yliopistosta, lopettaa hiljattain ilmestyneen kirjansa “Cosmopolitan Conversation,” esittämällä että Esperannon, Interlinguan ja Novialin kannattajat neuvottelisivat yhteisesti “puolueettoman, synteettisen, kansainvälisen apukielen” luomisesta, joka tulisi todella valloittamaan maailman. Mainittu kirja on mainio tutkielma kansainvälisten kongressien kielivaikutuksista.

Mutta keinotekoinen kieli on vain pelkkä toive, minä pelkään, ja kukaan nyt elävistä ei

tule näkemään sen tuloa. Suurin vika näillä “kansainvälisillä” kielillä on se, että niistä puuttuu elollisuuden mehu. Ne ovat alkutavujen ja päätteiden synkkään mereen hukkuvien tutkijoiden tuotteita, ja niin ollen eivät voi tyydyttää korkeasti inhimillisen maailman vaatimuksia. Ihmiset eivät ikävöi yleistä sanonnan yhtäläistytymistä; he tathovat vain mahdollisuuden selvästi vaihtaa miellipiteitä tolstensa kanssa.

Sitä tarkoitusta silmällä pitäen Basic-kieli, huolimatta sen monista vajavaisuuksista, on parempi kuin synteettinen Esperanto, sillä se kuitenkin syntyy elävästä kielestä, jota puhuu lähes kaksisataa miljoonaa miestä ja naista — monet heistä huvittavia ja jotkut heistä viisaita. Mitä suurempi ihmisten luku, sitä enemmän kumpaakin lajia on.

Englannin kieli sivuuttaa kilpailijansa, sekä luonnolliset että keinotekoiset, koska sitä puhuu jo enempi kuin puolet niistä maailman ihmisistä, joita ollenkaan kannattaa tunteakaan. Sodan jälkeen menin Saksaan tarkoituksella parantaa Saksan kieltäni, joka on aina ollut heikko. En edistynyt ollenkaan, koska kaikki saksalaiset joita kannatti tuntea osasivat hyvää englannin kieltä. Vähän aikaa tämän jälkeen tohtori Knut Sanstedt, Northern Peace Unionin yleissihteeri, lähetti kiertokirjeen useammalle henkilölle eri maissa Euroopassa, kysyen heiltä “mikä kieli, kuollut, elävä tai keinotekoinen” heldän mielestään sopisi parhaiten kansainvälisiä kirjelmia varten. Yksikään näistä ei ollut Britannian saarilta kotoisin, eikä asunut siellä, mutta viidestäkymmennestä yhdeksästä vastauksesta, kolmekymmentä äänesti englannin kielen puolesta. Kaikki kuusi ruotsalaista hyväksyivät sen; viisi seitsemästä norjalaisesta hyväksyi sen; viidestä hollantilaisesta neljä hyväksyi englannin kielen. Ainoastaan yksi mies äänesti Esperannon puolesta.

Neljäs Osa

Mutta kun englannin kieli laajenee, voiko se säilyttää nykyisen asunsa. Mahdollisesti ei. Mitä syytä siihen olisi? Ainoastaan pedagogit voivat luulla jotain voitettavan asettamalla kieli vakoon ja he ovat tyhimmät maailman oppineista ihmisistä. Jokainen onnistunut kielen standardisointi on päättänyt vain sen kuuhintaan, kuten tohtori Ernest Weekley hyvin sattuvasti sanoo. "Kielellinen stabilisointi on samaa kuin rigor mortis," hän sanoo. Mutta stabilisointi hyvin harvoin onnistuu. Koulujen opettajat ovat sisällissodan jälkeen yrittäneet asettaa Amerikan englannin kielen puitteisiin, mutta se kuitenkin versoo ja kimaltelee, aivan kuin reipas organismi, joka se todeilla onkin.

Minun arvioni on se että se vielä valloittaa englannin kielen ja levittää sen jälkeen moniväriset keksintönsä kautta maailman. Lopussa kun uusi seelantilainen seisoo Lontoon sillan kaiteella on se elävä amerikan kieli, jolla hän ääntää kohteliaat anteeksipyyntönsä. Englanti on perääntynyt Amerikan kielen edessä viidenkymmenen vuoden ajan; ja vuosisadan vaihteen jälkeen tämä perääntyminen on tapahtunut yhä nopeammalla tempolla. Muutokset kielessä, murteessa ja yksinpä lausunnassa, virtaavat yhtämittäisesti itäänpäin. Me harvoin enää lainaamme Englannista sanaa tai fraasia, vaikka aikanamme lainasimme useita; mutta englantilaiset ottavat käytäntöön omia uutuuk-siamme sikäli kuin voimme niitä laatia.

Amerikalainen elokuva on suuresti syypäänä tähän muutokseen, mutta ehdottomasti löytyy muitakin eittämättömiä ja syvemmälle juurtuneita syitä. Englanti joutui tiukan valvonnan alaiseksi kahdeksannellatoista vuosisadalla ja se ei ole vielääkään päässyt puitteista irti, ollen vieläkin vähän jäykkä ja keinotekoinen. Amerikan kieli ei joutunut siihen pisteeseen ja päästyään vapautumaan koulujen opettajien asettamista puitteista on se jatkanut laajenemistaan melkein pä tuhlaavaisesti. Kaikki ne prosessit sanojen sorvaamisessa, jotka olivat käytännössä Shakespearen aikaisessa Englannissa, ovat vieläkin käytännössä täällä ja niistä syntyy uusia sanoja joista Shakespeare nauttisi yhtä paljon kun hän nautti silloin keksityistä sanolsta, esim., *lonely*, *multitudinous*, *dwindle* ja *bump*.

Englantilaiset ovat kuningatar Annen päivästä saakka vastustaneet amerikan kielen etenemistä isänmaallisella valvonnalla ja moraalilla suuttumuksella, vaikkakin hupenevalla vastustuskyvyllä. Kun Francis Moore kirjassaan "Voyage to Georgia" (1744) tuomitsi käyttämäämme nimisanaa *bluff*, esittäen sillä kal-liota, hän sanoi sitä barbaarimaiseksi ja siten aloitti virren joka siitä päivästä saakka on englantilaisten pedanttien lauluna ollut. Vallankumouksen jälkeen laulu muuttui ulvonnaksi, ja sitä johtivat neljännesvuosijulkaisut. *Southey*, *Landor*, *Wordsworth*, *Tom Moore* ja muut kirjalliset nerot lauloivat bassoa. Suurin hyökkäys alkoi vuonna 1787, kun "European Review" tuomitsi Thomas Jeffersonin "Notes on the State of Virginia," ja erikoisesti hänen käyttämänsä sanaa *belittle*, joka nähtävästi oli omaa keksintöä. Täten he ulvoivat:

"*Belittle!* Mikä lausunta! Se voi olla komeakin Virginiassa, ja vieläpä täydellisesti ymmärrettäväkin, mutta meidän puolestamme emme muuta voi kuin arvata sen tarkoitusta. Häpeä, herra Jefferson! Miksi polkea vielä kiellemekin päälle, sen jälkeen kun on poljettu maamme kunnian päälle? (Tarkoittaa kaiketi kunnian päälle polkemisella Yhdysvaltain irtautumista Englannin alamaisuudesta.) Vapaasti unohtamme hyvä herra kaikki hyökkäyksenne, niin saamattomia ja ahtaita kuin ovatkin, kansallista mainettamme vastaan, mutta säälikää — pyydämme — äidin kieltämme!"

"Gentleman's Magazine"-niminen julkaisu yhtyi syytöksiin irvistelyillä "raakoja paikallisia murtelta" vastaan, joita löysi Noah Websterin "Sentimental and Humorous Essays"-nimisessä kirjassa. Pian kaikki sen aikaiset englantilaiset julkaisut, erikoisesti "Edinburgh," "Monthly Mirror," "Critical," "Annual" ja "British Critic," olivat ottamassa osaa arvosteluun. "Annual"-julkaisu, lainaten Francis Mooren adjektiivin, tuomitsi "barbaarisen fraasiologian virran" joka tulvi uudesta tasavallasta. "Monthly Mirror," unohtaen kokonaan Pariisin sopimuksen (jossa myönnettiin vapaus Yhdysvalloille) vaikeroitsi ja "löi rintaansa" niiden "vääränyksien ja barbaarimaisuuksien takia, jotka tunnittain syntyivät toisella puolella Atlantin olevassa siirtomaassamme." Mutta kaikkein äänekkein aikakausjulkaisuista oli "Edinburgh",

jota silloin toimitti amerikalaisvastainen William Gifford. Melkein jokaisessa julkaisunsa numerossa Gifford varotti lukijoitaan että suhtautuminen "amerikalaisuuksiin" tulisi rauniottamaan englannin kielen parantumattomasti, ja hän se oli, minä uskon, joka levitti kertomuksen että amerikalaiset aikovat hyljätä englannin kielen kokonaan ja ottaa sen sijalle hebrean (tai kreikan tai jonkun nimettömän intiaani kielen).

Englantilaiset tutkijat jotka, varsinkin vuoden 1812 sodan jälkeen, kulkivat Amerikassa, jatkoivat tätä arvostelua, melkein poikkeuksetta kauhistuen uusia sanoja ja vierasta lausuntaa. Kapt. Basil Hall vuonna 1827 ja 1828 käväsi täällä ja poikkesi Noah Websterin luona, joka silloin jo oli yli 70 vuotias, lausumassa protestinsa.

"Kyllä sellaisista uutuuksista tulisi irtaantua," hän sanol.

"En tiedä sitä," vastasi Webster puolustusseksi. "Jos sana tulee yleisesti käytäntöön Amerikassa, miksi sitä ei tulisi sisällyttää kieleen?"

"Koska on kylliksi jo sanoja," vastasi Hall, yksinkertaisella brittiläisellä tyytyväisyydellä.

Tämä vihamielisyys on vieläkin havaittavissa. Säännöllisten aikojen kuluttua Lontoon päivälehdet ja viikkolehdet alkavat äänekään moitetulvan amerikalaisuutta vastaan. Hollywoodissa olevien parsien kirjoittajien tuotteet käytetään todistukseksi että tässä maassa kieli nopeasti luisuu pohjaan päin, sen ihmiskunnan mukana joka sitä puhuu.

Yksinpä sellaiset varovaiset ja käytännölliset yksinkertaisuudet amerikalaisessa kielessä kuin -or kirjaimilla päättyvät sanat saavat osakseen harvinaisen karvasta arvostelua. Mutta on jo liian myöhäistä englantilaisten alkaa suojella kieltään amerikalaisuuksilta, sillä niin paljon on amerikalaisuuksia siinä, että Englanti on jo melkein kuin amerikalainen murre. Olen usein saanut huvia laskiessani niitä amerikalaisuuksia joita käytetään artikkeleissa, joiden tarkoituksena on niitä hälventää. Niitä on sotajo jokapäiväisessä käytännössä Englannissa, ja monet ovat syöpyneet niin lujasti kieleen että englantilainen saatuaan niistä huomautuksen väittää niiden todella kuuluvan englannin kieleen.

Niinpä tolvottomuuden sävy on tunkeutunut nykyisiin arvosteluihin ja löytyy englantilaisia, jotka väittävät että aika on tullut tehdä sovinto uutuuskien suhteen ja vaikkapa tervehtiä niitä. Tämän näkökannan isänä on ollut William Archer, joka jo vuonna 1899 sanoi että amerikalaiset ovat "rikastuttaneet suuresti englannin kielen, ei anoastaan sanoilla, mutta (koska amerikalainen järki on terävämpi ja sukkelampi) myöskin sopivilla ja valaisevilla sekä tuttavallisilla ja kuvaannollisilla lauseparilla."

Edesmennyt tohtori Robert Bridges oli samaa mieltä Archerin kanssa ja viime aikoina on löytynyt vaikutusvaltaisia rekryttejä tälle näkökannalle — niiden muassa, Richard Aldington, Wyndham Lewis, Edward Shanks, ja Virginia Woolf. "Englannissa," sanoi Mrs. Woolf hiljattain, "sanojen keksimistaito on luisunut. . . . Kun tahdomme verestää puhekieltämme lainaamalla Amerikasta — poppycock, rambunctious, flip-flop, booster, good mixer. Kaikki selostava, ruma tarmokas "slangi" joka hilpi ensin puhekieleemme, myöhemmällä kirjoitettuun kieleemme, tulee toiselta puolelta Atlantia.

Käännyn tohtori Ogdenin luettelemaan 50 "kansainväliseen" nimisanaan Basic-kielessä ja löydän niistä yhdeksän amerikalaisista, ei englantilaisista. Käännyn professori Ichikawan luetteloon niistä englantilaisista sanoista, joita on otettu japanin kieleen ja amerikalaisuuksia näkyy joka sivulla. Selvä kyllä, maailman valloittaminen englannin kielen tahoilta, jos se koskaan tapahtuu, tulee todellisuudessa olemaan valloitus amerikan kielen tahoilta.

(Loppu.)

(Suom. huomautus: Lukijan on otettava huomioon että maininnat "ihmisistä, joita ollenkaan kannattaa tunteakaan" y. m. samanlaiset isopäisyydet ovat alkuperäisin kirjoittajan omia, ja ovat tähän suomennokseen sisällytetty vain siksi koska ne valaisevat kirjoittajan alhaista humanista tasoa, korkeaoppineisuudestaan huolimatta.)

— Työ on ollut ennen riippumattomana pääomasta. Pääoma on ainoastaan työn tulos, eikä olisi voinut olla koskaan olemassa ellei työ olisi ollut olemassa sitä ennen. Työ on suurempiarvoinen kuin pääoma ja ansaitse paljon suuremman huomion.